

органів протидії фіскальним правопорушенням. Тому, взірці їх функціонування в різних країнах світу носять дещо відмінний характер, що пояснюється типом державного управління, характером розподілу владних повноважень органів державної влади, параметрами історичного розвитку інститутів фіскального контролю, правовим статусом та спектром делегованих повноважень органів протидії та попередження податкових злочинів.

Підсумовуючи вищезначене, резюмуємо, що вибір та побудова ефективних взірців фіскальних інституцій є важливим завданням державотворення, досягнення якого повинно ґрунтуватись на об'єктивній оцінці передумов їх функціонування у відповідності з соціально-економічними, культурними особливостями країни, специфіки побудови її інституціональної структури, а також стратегічними і тактичними цілями розвитку.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №227 «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-п>.

Анатолій Луцик

Тернопільський національний економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У КОНТЕКСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Вирішення поточних економічних та суспільних проблем є характерною рисою більшості країн, в тому числі і розвинутих. Фіскальна політика часто вирішує питання економічного росту, безробіття, інфляційних коливань. Проблемним лишається неврахування у параметрах фіскальної політики питань щодо вирішення екологічних та природних проблем.

Сучасні екологічні тенденції в світі свідчать про збільшення використання природних ресурсів і погіршення загальної екологічної ситуації. При цьому багато розвинутих країн пріоритетом в своєму розвитку вбачають забезпечення економічного зростання, навіть не допускаючи можливості сповільнення його темпів на користь збереження природнього середовища. Щодо країн, які розвиваються то, часто, вони взагалі не переймаються проблемами погіршення природних умов внаслідок життєдіяльності та господарювання людини. Наслідком може стати отримання короткострокової економічної вигоди без перспектив

сталого суспільного розвитку. Саме з цією метою ООН було затверджено цілі сталого розвитку, однією з яких є захист та відновлення довкілля.

Проблема української економіки у порівнянні із розвинутими країнами полягає у високій частці сировинної промисловості, яка по своїй суті побудована на використанні та погіршенні природних ресурсів. І хоч Україна не входить до країн-лідерів по виснаженню природних ресурсів, але водночас вона характеризується низькою часткою переробної промисловості. Якість продукції сировинних галузей поступається якості міжнародним аналогом і, як наслідок, приносить менше доходу при її реалізації на міжнародних ринках збуту.

За майже 30 років незалежності Україна так і не здійснила технологічних проривів у будь-якій з галузей народного господарства. Натомість залучаємо технології і досвід розвинутих країн (часто екстенсивний та не передовий). З точки зору стратегії довгострокового економічного зростання фіскальна політика має спрямовуватись на розвиток власного науково-технологічного потенціалу, який би в підсумку давав збільшену валову додану вартість тривалий період. Закономірно, що інновації і технологічний прогрес залежить від якості та ступеню розвитку освіти.

Одними із цілей сталого розвитку є якісна освіта та забезпечення інновацій у промисловості. Якісна освіта та наука через генерацію інновацій може віднайти нові способи захисту довкілля. Часто в досягненні цих цілей ми спираємось на зарубіжний досвід, що не завжди виправдано в національних особливостях та зважаючи на попередній позитивний досвід власних інновацій. Незважаючи на досить високу долю видатків на освіту в Україні 5,9% ВВП у 2018 році [1], значна доля цих видатків скеровується на розвиток середньої та середньо-спеціальної освіти. Вища освіта сьогодні часто ставиться у рамки міжнародної конкуренції, лібералізуючи можливості міграції молоді для отримання освіти в більш економічно розвинутих країнах. Та часто це завершується повною міграцією працездатного населення. До того ж за оцінкою ООН населення України у 2025 році скоротиться до 40 млн. чол., а в 2050 році складе 30 млн. чол. [2]. Як наслідок, навіть при високій частці фінансування освіти в Україні, крім сприяння базовій освіті держава мінімізує стимули до розвитку того виду освіти, який би продукував власні національні інновації та спряє зменшенню населення країни.

В Україні видатки на захист навколишнього природного середовища у 2014 році витрачалося 1,4% ВВП, у той час як в 1996 році – 3,3% ВВП. Частка державного фінансування капітальних інвестицій знизилась з 7,5% їх величини у 1996 році до 0,5% в 2014 році, хоча частка поточного фінансування з державного бюджету виросла з 1,3% у 1996 році до 2% у 2014 році [2]. Тобто забезпечуючи кількісне (номінальне) збільшення

видатків у порівнянні з попереднім періодом, фактично ми зменшуємо частку витрат на фінансування захисту природних ресурсів. Здійснюючи видаткове регулювання як інструмент фіскальної політики неодмінно потрібно з року в рік збільшувати частку економічних видатків, у тому числі на впровадження інноваційних та енергоощадних технологій.

Для забезпечення реалізації фіскальної політики у контексті збереження довкілля та природних ресурсів слід:

- збільшувати частку капітальних видатків на розвиток виробництв, які б сприяли захисту та відновленню природнього середовища;

- впроваджувати на постійній основі податкові пільги при оподаткуванні прибутку підприємств, які займаються переробкою сміття та відходів життєдіяльності людини;

- підвищувати фіскальну роль екологічного податку за забруднення природнього середовища;

- трансформувати підходи до оподаткування власників транспортних засобів у відповідності до ступеня забруднення природнього середовища (перехід від оподаткування дорогих до оподаткування екологічно шкідливих транспортних засобів);

- забезпечити вирішення проблеми утилізації транспортних засобів за допомогою відновлення утилізаційного збору з регламентацією ступеня зносу при якому обов'язковою є утилізація;

- розвивати інфраструктуру доріг за рахунок державних економічних видатків та коштів міжнародних організацій;

- сприяти розвитку якісної освіти через державне фінансування з метою генерування та виробничого впровадження інновацій;

- залучати міжнародні інвестиції та використовувати грантові можливості міжнародних організацій на впровадження екологічно- чистих виробництв.

Реалізуючи фіскальну політику в Україні необхідно раціонально використовувати інститут держави, щоб одночасно повноцінно реалізовувати та зберігати людський потенціал країни та мінімізувати вплив життєдіяльності та економічної активності на природу.

Література

1. Ціна держави. URL: <http://cost.ua/budget/expenditure/>
2. Report on Green Transformation in Ukraineю URL: http://www.green-economies-eap.org/resources/2016_GreenTransformation%20in%20Ukraine%20ENG.pdf